

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Svenska Finlands folk-
ting -nimisen järjestön valtionavusta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Suomen ruotsinkielistä väestönosaa edustava järjestö Svenska Finlands folkting (Suomenruotsalaiset kansankäräjät) muodostettaisiin itsenäiseksi oikeushenkilöksi ja että sille myönnettäisiin henkilöstökustannuksiin lakisääteistä valtionapua.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986. Esitys liittyy vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YLEISET PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

1.1 Yleistä

Svenska Finlands folkting (Suomenruotsalaiset kansankäräjät) jäljempänä järjestö, on Suomen ruotsinkielistä väestöä edustava järjestö, jonka tehtävänä on edistää tämän väestön oikeuksien toteutumista. Järjestö toimii poliittisten puolueiden ja muiden järjestöjen yhteistyöelimenä. Järjestö harjoittaa muun muassa Suomen ruotsinkielistä väestöä koskevaa tutkimus- ja tiedotustoimintaa ja ylläpitää käännöstoimistoa.

1.2 Järjestön synty ja historia

Järjestö perustettiin vuonna 1919. Tarkoituksena oli valita ruotsalainen edustuslaitos "turvaamaan Suomen ruotsinkielisen väestön kansallinen itsemääräämisoikeus". Silloin valitut kansankäräjät toimivat vuosina 1919—1920 työskennellen lähinnä hallitusmuodon ruotsin kieltä koskevien takeiden turvaamiseksi sekä ruotsinkielisen hiippakunnan ja ruotsinkielisen kouluhallituksen pe-

rustamiseksi. Pysyvää organisaatiota ei kuitenkaan silloin syntynyt.

Vuonna 1941 järjestö perustettiin uudelleen, jolloin Suomen ruotsinkielisen väestön edustajat kokoontuivat kansankäräjille "tutkiakseen mahdollisuuksia maan ruotsinkielisen ja suomenkielisen väestön yhteiselämään ja etsiäkseen keinoja ja välineitä olemassa olonsa turvaamiseksi suuremmassa isänmaallisessa yhteisössä".

Vuosina 1941—1974 toimintaan osallistuivat Ruotsalainen kansanpuolue, ruotsinkieliset sosiaalidemokraatit, ahvenanmaalaiset ja vuodesta 1946 lähtien kansandemokraatit.

Vuonna 1977 allekirjoittivat Ruotsalainen kansanpuolue, Finlands Svenska Arbetarförbund, Suomen Kansan Demokraattisen Liiton ruotsinkielinen osasto ja Äländsk samling sopimuksen puolueiden välisestä suomenruotsalaisesta yhteistyöstä. Sopimuksen seurauksena alkoi järjestön uudelleenrakentaminen ja järjestömuoto yksinkertaistui. Edellä mainittujen lisäksi osallistuvat järjestön toimintaan nykyään myös Kansallinen Kokoomus, Suomen Kristillinen Liitto ja Perustuslaillinen oikeistopuolue.

1.3 Nykyinen organisaatio ja henkilöstö

Järjestön organisaatio perustuu perussääntöön sekä työ- ja vaalijärjestykseen. Ylin päättävä elin on folktinget -niminen edustusto, johon kuuluu 75 jäsentä. Jäsenet valitaan yleensä välillisesti kunnallisvaalitulosten perusteella. Järjestön toimeenpaneva elin on 16-jäseninen hallitus. Hallitusta avustavat erilaiset valiokunnat.

Järjestön varsinaiseen henkilöstöön kuuluvat järjestön sihteeri, koulutus- ja siirtolaisasiainsihteeri, tutkimussihteeri, kieliturva- ja kulttuuriasiainsihteeri, taloudenhoitaja, kanslisti ja kanslia-apulainen.

1.4 Järjestön talous

Järjestön toiminta rahoitetaan lähinnä valtionavustuksella, Svenska Finlands garanter r.f. -nimiseltä kannatusyhdistykseltä saatavilla varoilla sekä lahjoituksilla.

Vuodesta 1979 lähtien järjestön toiminta on pääosin rakentunut opetusministeriön myöntämään harkinnanvaraiseen valtionapuuun. Valtionapuna myönnettiin vuonna 1983 yhteensä 570 000 markkaa ja vuonna 1984 yhteensä 730 000 markkaa. Valtion vuoden 1985 tulo- ja menoarviossa on järjestölle varattu yhteensä 840 000 markkaa.

Kannatusyhdistykseltä saadut varat olivat vuonna 1982 ja vuonna 1983 150 000 markkaa ja vuonna 1984 200 000 markkaa. Nämä varat koostuvat etupäässä yhdistyksen perimistä jäsenmaksuista.

Henkilöstömenot muodostavat järjestön suurimmat kulut. Henkilöstömenot olivat käännöstoimistoa lukuunottamatta vuonna 1983 noin 608 000 markkaa ja vuonna 1984 noin 624 000 markkaa.

Toiminnan alijäämän kattamiseksi järjestö on saanut lainaa yhteensä 210 000 markkaa kannatusyhdistykseltään.

Kannatusyhdistys on sitoutunut luopumaan saatavastaan siitä ajankohdasta lähtien, jolloin ehdotettu valtionapulaki tulee voimaan.

1.5 Asian valmistelu

Opetusministeriö asetti 8 päivänä syyskuuta 1982 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää järjestön toiminnan lakisäätöistäminen ja millä tavoin valtio osallistuisi toimintamenojen kattamiseen. Työryhmään kuuluivat opetusministeriön ja oikeusministeriön edustajien lisäksi järjestön sekä poliittisten puolueiden edustajia.

Edellä mainitun työryhmän ehdotuksesta ovat valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, Ahvenanmaan maakuntahallitus ja järjestö antaneet lausuntonsa. Hallituksen esitys perustuu työryhmän ehdotukseen ja siitä annettuihin lausuntoihin.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Järjestön tehtävänä olisi edelleen edistää Suomen ruotsinkielisen väestön oikeuksien toteutumista ja toimia tämän väestön olojen kehittämiseksi. Järjestö olisi ruotsinkielisten poliittisten ja muiden ryhmittymien yhteistyö- ja keskustelu-elin. Tarkoituksena on, että järjestön toiminta rakentuisi niille periaatteille, joita tällä hetkellä sovelletaan.

Esityksessä ehdotetaan, että järjestö saisi lakisäätöistä valtionapua eräisiin henkilöstömenoihin. Lakisäätöisen valtionavun lisäksi voitaisiin valtion tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää harkinnanvaraista valtionapua. Esityksessä ehdotusta valtionapujärjestelmästä aiheutuu vuonna 1986 lakisäätöisen valtionavun osalta 850 000 markan menoerä valtiolle.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

1 §. Järjestön tehtävänä on ehdotetun säännöksen mukaan edistää Suomen ruotsinkielisen

väestön oikeuksien toteutumista ja toimia tämän väestön olojen kehittämiseksi. Tehtävän määrittely vastaa järjestön nykyisessä perussäännössä olevaa tehtävänmäärittelyä.

2 §. Pykälän mukaan järjestön toiminnasta ja järjestysmuodosta määrättäisiin kuten nytkin perussäännössä. Järjestön nykyinen toimintaorganisaatio, jota on selostettu yleisperusteluissa on tarkoitus ottaa uuden perussäännön perustaksi.

Järjestö ei nykyisin ole itsenäinen oikeushenkilö, joka voisi nimiinsä hankkia oikeuksia ja velvollisuuksia. Pykälän 2 momentin mukaan järjestöstä muodostettaisiin itsenäinen oikeushenkilö. Lakiehdotuksessa tarkoitettussa muodossa järjestö olisi niin sanottu sui generis- tyyppinen oikeushenkilö, jonka luonnetta yksityis- tai julkisoikeudellisena oikeusmuodostumana ei ole aihetta tarkemmin määritellä. Oikeuskelpoisuuden kannalta on tarpeen, että järjestön organisaatio vahvistetaan viranomaistoimin. Tästä syystä ehdotetaan 1 momentissa, että opetusministeriö vahvistaisi järjestön perussäännön.

3 §. Pykälän mukaan järjestö saisi lakisääteistä valtionapua täyteen määrään nykyisen henkilöstön palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista aiheutuviin kustannuksiin samoin kuin henkilöstön palkkojen perusteella työnantajalle määrättyihin eläketurva- ja vakuutusmaksuihin ja muihin lakisääteisiin maksuihin. Järjestön toimihenkilöiden palvelussuhteen ehdoista määrättäisiin yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain (238/79) nojalla tehdyillä toimiehtosopimuksilla.

Pykälän 2 momentin mukaan järjestölle voitaisiin lakisääteisen valtionavun lisäksi valtion tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää harkinnanvaraista valtionapua.

4—5 §. Lakiehdotuksen 4 ja 5 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi valtionavun maksamisesta.

Valtionavun myöntää ja sen käyttöä valvoo 4 §:n mukaan opetusministeriö. Koska valtionavun loppulinen määrä on tiedossa vasta toimintavuoden päätyttyä, opetusministeriö määräisi valtionavun loppuerän vasta järjestön jätettyä ministeriölle selvityksen lakisääteiseen valtionapuun oikeuttavista todellisista menoistaan. Järjestön toiminnan häiriöttömän jatkumisen turvaamiseksi valtionapu pitää kuitenkin voida myöntää jo ennakkona.

6 §. Pykälän mukaan annettaisiin tarkempia säännöksiä valtionavusta asetuksella. Tarkoituksena on, että asetuksella säädettäisiin valtionavun myöntämiseen liittyvistä teknisluontoisista järjestelyistä.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986. Vuoden 1986 tulo- ja menoarvioon on esitetty lakiehdotuksen edellyttämää määrärahaa järjestön lakisääteistä valtionapua varten.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan olisi järjestön nykyinen perussääntö soveltuvin osin voimassa siihen asti kun uusi perussääntö on vahvistettu 2 §:n 1 momentissa ehdotetussa järjestyksessä.

Esitys liittyy vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Svenska Finlands folkting -nimisen järjestön valtionavusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Svenska Finlands folkting -nimisen järjestön tehtävänä on edistää Suomen ruotsinkielisen väestön oikeuksien toteutumista ja toimia tämän väestön olojen kehittämiseksi.

2 §

Järjestön toiminnasta ja järjestysmuodosta määrätään perussäännössä, jonka järjestö hyväksyy ja opetusministeriö vahvistaa.

Järjestö voi tehdä sitoumuksia, hankkia nimiinsä oikeuksia, omistaa kiinteätä omaisuutta sekä kantaa ja vastata oikeudessa.

3 §

Järjestölle myönnetään valtionapua täyteen määrään seuraaviin todellisiin ja hyväksyttäviin menoihin:

1) järjestöllä 1 päivänä elokuuta 1985 olleiden järjestön sihteerin, koulutus- ja siirtolaisasiainsih-

teerin, tutkimussihteerin, kieliturva- ja kulttuuri-asiainsihteerin, taloudenhoitajan, kanslistin ja kanslia-apulaisen tointon tai niiden tilalle valtion tulo- ja menoarviossa hyväksytyjen tointon toimiehtosopimuksen mukaisesta palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista aiheutuviin kustannuksiin; sekä

2) työnantajalle 1 kohdassa tarkoitettujen palkkojen perusteella määrättyihin eläketurva- ja vakuutusmaksuihin sekä muihin lakisääteisiin maksuihin.

Järjestölle voidaan valtion tulo- ja menoarvion rajoissa myöntää valtionapua myös muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja menoja varten.

4 §

Valtionavun myöntää ja sen käyttöä valvoo opetusministeriö.

Valtionapu maksetaan kuukausittain ennakkona.

Valtionavun loppuerän määräämistä varten on opetusministeriölle vuosittain helmikuun kuluessa annettava selvitys edellisen vuoden kustannuksista.

5 §

Valtionapu on käytettävä siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty.

Jos järjestölle on ennakolta maksettu valtionapua enemmän kuin 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu selvitys edellyttää, järjestön on palautettava liikaa maksettu määrä valtiolle. Palautettava määrä on maksettava valtiolle kahden kuukauden kuluessa sen määräämisestä.

Valtionavusta johtuva erääntynyt saaminen voidaan periä valtiolle siten, että se vähennetään järjestölle myöhemmin suoritettavista valtionavun maksueristä.

6 §

Tarkemmat säännökset valtionavusta annetaan asetuksella.

7 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kunnes 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu perussääntö on vahvistettu, noudatetaan soveltuvin osin järjestön tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa perussääntöä.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Gustav Björkstrand*